

Kremlissä hermostumisen oireita

Putinin laskevat kannatuslukemat hermostuttavat Kremlä. Missä tahansa muussa järjestelmässä miltei 60 % hyväksyttävyytlukemat olisivat riittävät, mutta ei Venäjällä. Lähes jakamatonta kansansuosiota pitkään nauttineesta Putinista ne tuntuvat siltä kuin kansa olisi kääntänyt hänelle selkensä.

Ilmassa on myös merkkejä siitä, että Putinin ja Medvedevin tukiryhmien välillä käydään kulissien takaista taistelua. On esitetty, että kysymys olisi Putinin taustaryhmän suorittamasta hallitsemistavan uudelleenarviosta. Sen olisi aiheuttanut se mielenosoitusten ja heikentyneiden kannatuslukemien vahvistama tosiasia, että Venäjä on jakautunut ja Putin on menettänyt merkittävän osan keskiluokan ja kaupunkien kannatuksestaan. Hän ei enää ole koko kansan presidentti samalla tavoin kuin hän on aiemmin voinut esiintyä pragmaattisena ja politiikan yläpuolella olevana maan isänä.

Nyt hänen kannatuspohjansa nojaa paljolti maan arvokonservatiiviseen ja Euroopan puolen suurten kaupunkien ulkopuolella asuvaan väestöön. Tämän on uskottu olevan myös syynä siihen, että Venäjän ortodoksiselle kirkolle on annettu aikaisempaa suurempi rooli traditionaalisten arvojen ja moraalin edustamisessa kansan yhtenäisyyden lujittamiseksi.

Näkyvin symbolinen ilmentymä tästä ovat olleet patriarkka Kirillin ja Putinin toistuvat esiintymiset rinnakkain ja Kirillin melko suorat Venäjän kehitykseen liittyvät, usein avoimesti Putinia tukevat poliittiset kannanotot. Epämääräisimpiin kirkon piiristä esitettyihin kannanottoihin kuuluvat moniselitteiset tulkinnat neuvostohistoriasta ja Stalinin ajasta.

Kiistanalaisimpiin viimeaikaisiin uudistuksiin kuuluu päätös uskonnonopetuksen tuomisesta kouluihin. Venäjän perustuslain mukaan kirkko ja valtio ovat erotettuja toisistaan ja siinä on annettu tasaveroisesti erityisasema maan neljälle perinteiselle uskonnolle, joihin ortodoksian lisäksi luetaan islamilaisuus, juutalaisuus ja buddhalaisuus.

Kriitikkojen mielestä koulujen uskonnonopetus on luonut tilanteen, jossa ortodoksinen kirkko saa etuoikeutetun aseman muihin verrattuna. Tämän on pelätty jopa aiheuttavan jännitteitä eri uskontokuntien ja Venäjän eri osien välille. Toinen kritiikin suunta on syyttänyt päätöksen rikkovan suoraan perustuslakia.

Hallinnossa Putinin on nähty tukeutuneen, jos mahdollista, entistä johdonmukaisemmin turvallisuusorganisaatioista rekrytoitaviin miehiin – *silovikkeihin*. Pääministeri Medvedevin hallituksen lisääntynyt kritisointi ja julkiset hyökkäykset pääministerin tukijoita vastaan uskotaan olevan suora seuraus silovikkien asemien vahvistumisesta. Tässä on viitattu varapääministeri Vladislav Surkovin hiljattain tapahtuneeseen eroamiseen. Hän vastasi hallituksen modernisaatiopolitiikasta ja Skolkovo-projektista. Surkov tunnetaan myös Putinin ja Medvedevin presidenttikausien harmaana kardinaalina, joka lanseerasi suvereenin demokratian käsitteen ja pyrki luomaan Venäjälle kaksipuoluejärjestelmän. Toisena esimerkkinä ovat hyökkäykset myös toista Medvedevin hallituksen varapääministeriä, Arkadi Dvorkovitšia vastaan.

Venäjää hallitsevan eliitin sisäisessä ryhmitteilyssä Medvedeviä on pidetty lähinnä managerien ja liikemiesten ryhmän edustajana. Venäjän

modernisaatioon tähtäävä Skolkovo on liitetty Medvedevin joukkoihin, ja Putinin puolestaan on sanottu suhtautuneen siihen vähintäänkin skeptisesti. Tässä mielessä Surkovin potkut olivat pitkään jatkuneen kamppailun tulos, jossa Medvedevin hallituksen ero ajavat silovikit etenivät yhden askeleen eteenpäin kohti tavoitteidensa toteuttamista.

Putin on myös itse julkisesti ilmaissut tyytymättömyytensä hallituksen aikaansaannoksiin. Hän antoi sille toukokuun alussa epärealistisen lyhyen kuukauden määräajan laatia uusi suunnitelma tarpeellisista toimista seuraavan viiden vuoden ajalle, federaation virkamiesten toiminnan paremmasta organisoimisesta ja läpinäkyvyyden lisäämisestä. Tämä on tulkittu Medvedevin julkiseksi nöyryyttämiseksi, jolla Putin käynnisti hänen lähtölaskentansa. Uudeksi pääministeriksi on veikattu mm. Medvedevin presidenttikautensa lopussa näyttävästi erottamaa, myös liberaalina pidettyä Alexei Kudrinia.

Venäjän takavuosisien taloudellisen menestystarinan isänä mainitun, entisen finanssiministeri Kudrinin valinta uudeksi pääministeriksi olisi loogista, jos Medvedevin aika pääministerinä tulisi täyteen. Eurokriisin suurimmasta laukasta hydyttämän Venäjän talouden huomioon ottaen, lännen luottamusta nauttiva ja erottamisensa jälkeen itsensä hallituksen ja opposition väliin sillanrakentajaksi asemoinut Kudrin voisi olla ainakin teoriassa taktisesti viisas valinta.

Toinen asia sitten on se, kuinka uskottava hän olisi venäläisten silmissä poliittisen luottamuksen palauttajana. Vanhaan poliittiseen eliittiin hänet joka tapauksessa luetaan. Toisaalta ei hän välttämättä sen huonommin hyväksyttävyyksmittauksissa menestyisi kuin Medvedev, jonka kansansuosio matelee sellaisissa pohjalukemissa, että Kremlissä se voidaan tulkita jopa rasitteeksi presidentille. Täytyy nimittäin muistaa, että Venäjän hallitus on aina presidentin hallitus, jonka pääministerin ja muut tärkeimmät ministerit presidentti nimittää parlamentin suostumuksella.

Toisaalta on myös muistettava, että Putinilla ei ole välttämättä kovin suurta syytä erottaa lojaaliksi osoittautunutta Medvedeviä. Hänen

poliittinen profiilinsa pääministerinä on ollut matala, ja uskollisuutensa Putinille hän osoitti kieltäytymällä asettumasta presidenttiehdokkaaksi siitä huolimatta, että osa Venäjän poliittista eliittiä (mm. Surkovin nimi on mainittu tässä yhteydessä) asetti panoksensa hänen puolestaan. Tällä Medvedev osoitti omien poliittisten ambitioidensa puuttumisen, tai vaihtoehtoisesti realistisuutensa. Medvedevin uskottavuuslukemat eivät missään vaiheessa ole olleet kovin korkealla Putiniin verrattuna, eivät edes hänen presidenttikautensa lopussa.

Toisaalta, mikäli tarve tulee, Putin on nyt rakentanut asetelman, jossa syyllinen siihen, että hänen presidentinvaalikampanjassaan antamansa lupaukset eivät ole toteutuneet, on nimetty. Ajatus menee kutakuinkin niin, että koska presidentin nimittämän pääministerin johtama hallitus on jättänyt toteuttamatta presidentin tahtoa, se on pettänyt hänen luottamuksensa ja epäonnistunut. Siksi presidentillä on hyvä syy vaihtaa vähintäänkin osa ministereistä ellei jopa pääministeri. Tällä tavalla toimien voidaan toivoa, että poliittinen tyytymättömyys kanavoituisi hallitukseen ja sen ympärillä käytävään taisteluun ilman että se suoranaisesti uhkaisi Putinin asemaa.

Niin epävarmalla pohjalla kuin edellä esitetyt pohdinnat ovatkin, varmaa on kuitenkin se, että Venäjän tulevaisuuden kannalta oleelliset talouden modernisaation ja yhteiskunnan demokratisoinnin haasteet odottavat edelleenkin ratkaisuaan.

Berliinissä 27.5.2013

Markku Kangaspuro